

The Limits of Liturgical Change

Rabbi Ethan Tucker, Mechon Hadar

משנה ברכות ה:ג

האומר: "על קן צפור יגיעו רחמיך", ו"על טוב יזכר שמך", "מודים מודים", משתקין אותו

ספר אבודרהם שמונה עשרה ד"ה יש אנשים

יש אנשים שמנו התיבות שיש בכל ברכה וברכה משמונה עשרה והביאו פסוקים על כל ברכה מעניינה שעולין תיבותיהם כמנין תיבות הברכה וכן עשיתי אני בראשונה מנין כזה. ואחר כך נראה לי שאין לו יסוד ולא שורש כי לא תמצא מקום בעולם שאומר שמנה עשרה בענין אחד תיבה בתיבה אלא יש מוסיפין תיבות ויש גורעין ואם כן המנין הזה אינו מועיל אלא למי שעשאהו לא לזולתו. ולמה נטריח על הסופרים לכתבו

תוספתא ברכות ד:ד-ה

ר' מאיר או' אפלו ראה את הפת ואמ' ברוך אשר ברא את הפת זו כמה היא נאה זו ברכתה. ראה את התאנים ואמ' ברוך שברא את התאנים הללו כמה נאים הן זו ברכתן. ר' יוסי או' כל המשנה ממטבע שטבעו חכמים בברכה לא יצא

בבלי ברכות מ

ראה פת ואמר כמה נאה פת זו ברוך המקום... שבראה - יצא. ראה תאנה ואמר: כמה נאה תאנה זו ברוך המקום שבראה - יצא, דברי רבי מאיר; רבי יוסי אומר: כל המשנה ממטבע שטבעו חכמים - בברכות

לא יצא ידי חובתו...

בנימין רעיא כרך ריפתא ואמר: בריך מריה דהאי פיתא. אמר רב: יצא

והא בעינן שלש ברכות! מאי יצא דקאמר רב - נמי, יצא ידי ברכה ראשונה. מאי קמשמע לן - אף על גב דאמרה בלשון חול, תנינא, ואלו נאמרים בכל לשון: פרשת סוטה, וידוי מעשר, קריאת שמע, ותפלה, וברכת המזון! אצטריך, סלקא דעתך אמינא; הני מילי - דאמרה בלשון חול כי היכי דתקינו רבנן בלשון קדש, אבל לא אמרה בלשון חול כי היכי דתקינו רבנן בלשון קדש אימא לא - קמשמע

Mishnah Berakhot 5:3

One who says, "Have mercy on us just as you have mercy on the bird's nest," or "may your name be mentioned for good," or "Modim Modim," is silenced.

Sefer Abudraham, Shmoneh Esreh, R. David Abudarham, Spain, 14th c.

There are people who count the words in every blessing in the Amidah, and they cite verses thematically related to each blessing with the same number of words as are in the blessing. I too once did this. But then I realized that there is absolutely no basis for this, because you will not find two places in the world that have the exact same text of the Amidah. Some have more words in their liturgy and some have fewer; in which case, the word count is only relevant to that person's text but not to someone else's. So why bother the scribes to record this information?

Tosefta Berakhot 4:4-5

R. Meir says: Even if one saw a loaf of bread and said, "Blessed is the one who created this bread! It is so beautiful!" That is its blessing. If one saw figs and said, "Blessed is the one who created these figs! They are so beautiful!" That is their blessing. R. Yose says: Anyone who changes from the prescribed formula instituted by the Sages for blessings has not fulfilled his obligation.

Bavli Berakhot 40a

Binyamin the shepherd ate bread and said: "Blessed is the master of this bread." Said Rav: He fulfilled his obligation. But one must say three blessings! When Rav said, "he fulfilled his obligation," he was speaking only about the first blessing. What is Rav teaching us, that such a blessing is acceptable even though it was not said in Hebrew? The Mishnah already teaches this! "What can be said in any language?...Grace after meals! Rav still needed to teach us this ruling; I might have thought that one fulfills one's obligation in other languages when one says

לן

something parallel to the text formulated by the rabbis in Hebrew, but if one did not [and said an entirely different text] one would not. Rav comes to teach us otherwise.

תלמוד ירושלמי מסכת ברכות פרק ו דף י טור ב ה"ב

תני רבי יוסי אומר כל המשנה על המטבע שטבעו חכמים לא יצא ידי חובתו...רבי מאיר אומר אפילו אמר ברוך שברא החפץ הזה מה נאה הוא זה יצא רבי יעקב בר אחא בשם שמואל הלכה כר' מאיר מילתיה דרב אמרה כן חד פרסוי אתא לגבי רב בגין דאנא אכל פיסתי ולא אנא חכים מברכא עליה ואנא אמר ברוך דברא הדין פסא נפיק אנא ידי חובתי אמר ליה אין

Yerushalmi Berakhot 6:2, 10b

It is taught: R. Yose says: Anyone who changes from the prescribed formula instituted by the Sages for blessings has not fulfilled his obligation...R. Meir says: Even if one said, "Blessed is the one who created this thing! It is so beautiful!", he has fulfilled his obligation. R. Ya'akov b. Aha in the name of Shmuel: The law follows R. Meir. An incident involving Rav supports this ruling: A certain Persian came to Rav and said, "What about me? I don't know how to make a proper blessing, so when I eat bread I say, 'Blessed is the one who created this bread.' Have I fulfilled my obligation?" Rav said, "Yes."

בבלי עבודה זרה ח

א"ר חייא בר אשי אמר רב, אע"פ שאמרו: שואל אדם צרכיו בשומע תפלה, אם יש לו חולה בתוך ביתו - אומר בברכת חולים, ואם צריך לפרנסה - אומר בברכת השנים

Bavli Avodah Zarah 8a

Said R. Hiyya b. Ashi said Rav: Though they said that one makes personal requests in *shomeia tefillah*, if there is a sick person in one's house - one can mention this in the blessing for the sick, if one needs financial help - one can mention this in *birkat hashanim*.

בבלי ברכות לד

לעולם אל ישאל אדם צרכיו לא בשלש ראשונות, ולא בשלש אחרונות, אלא באמצעיות. דאמר רבי חנינא: ראשונות - דומה לעבד שמסדר שבח לפני רבו, אמצעיות - דומה לעבד שמבקש פרס מרבו, אחרונות - דומה לעבד שקבל פרס מרבו ונפטר והולך לו

Bavli Berakhot 34a

One should never make requests in the first three or last three blessings, but only in the middle ones, for R. Hanina said: "During the first blessings, one is like a servant reciting praise before his master; during the middle blessings, he is like a servant asking for something from his master; during the last blessings, he is like a servant who has received something from his master and is taking his leave.

משנה ברכות א:ד

בשחר מברך שתיים לפנייה ואחת לאחרייה ובערב שתי לפנייה ושתי לאחרייה אחת ארוכה ואחת קצרה מקום שאמרו להאריך אינו רשאי לקצר אינו רשאי להאריך לחתום אינו רשאי שלא לחתום ושלא לחתום אינו רשאי לחתום

Mishnah Berakhot 1:4

In the morning, one says two blessings before the Shema and one afterwards, and at night, two before and two afterwards. One long and one short. [R. Tam: Whether long or short,] Wherever they said to prolong, one may not shorten, to shorten, one may not prolong. To seal, one must seal, not to seal, one must not seal.

תוספתא ברכות א:ה-ו

למה אמרו אחת קצרה מקום שאמרו להאריך אינו רשאי לקצר לקצר אינו רשאי להאריך לחתום אינו

Tosefta Berakhot 1:5-6

Why did they say "ahat ketzara"? Wherever they said to lengthen, one may not shorten; to shorten, one may not

רשאי שלא לחתום לא לחתום אינו רשאי לחתום
לשוח אינו רשאי שלא לשוח ושלא לשוח אינו רשאי
לשוח לפתוח בברוך אינו רשאי שלא לפתוח
בברוך ושלא לפתוח בברוך אינו רשאי לפתוח
בברוך

אלו [ברכות] שמקצרין בהן המברך על הפירות
ועל המצות ברכת הזמון וברכה אחרונה שבברכת
המזון ואלו ברכות שמארכין בהן ברכות תעניות
וברכות של ראש השנה וברכות של יום הכפורים
מברכות של אדם ניכר אם בור הוא אם תלמיד
חכם הוא

אלו ברכות שאין חותמין בהן המברך על הפירות
ועל המצות וברכת הזמון וברכה אחרונה שבברכת
המזון ר' יוסה הגלילי היה חותם בברכה אחרונה
שבברכת המזון ומאריך בה

אילו ברכות ששוחין בהן...אילו ברכות שפותחין
בהן בברוך [כל הברכות כלן פותחין בברוך] חוץ
מברכה הסמוכה לשמע וברכה הסמוכה
לברכה אחרת שאין פותחין בהן בברוך...

רש"י ברכות יא
אחת ארוכה ואחת קצרה - אשתים לאחריה דערבית
קאי

תוספות ברכות יא
אחת ארוכה ואחת קצרה - פירש רש"י ארוכה אמת
ואמונה. קצרה השכיבנו. ותימה דהשכיבנו נמי
ארוכה הרבה ותדע מדלא קא חשיב לה בתוספתא
בהדי הקצרות. ועוד פעמים שמארכין הרבה
בתוספת כמו אור יום הנף. ועוד אמת ואמונה
פעמים שמקצרין בה מאד כדאמרינן לקמן למ"ד
אין אומרים פרשת ציצית בלילה הוא קא מסיים
מודים אנחנו לך שהוצאתנו ממצרים וכו' בפרק היה
קורא (לקמן ד' יד ע"ב) ונראה לר"ת דהכל קאי
באמת ואמונה אחת ארוכה ואחת קצרה כלומר בין
יאריך בה בין יקצר בה כדלקמן. וכן אשכחנא התם
(יבמות ד' מא.) אחת ארוכות ואחת נשואות אחת
בתולות ואחת בעולות

מחזור ויטרי סימן שכה
ורבינו יעקב בר' מאיר פוסק. דבכל י"ח ברכות...
יכול אדם לחדש בין דברים שהן הודאה ותפילה.
בין דברים שהן צרכיו. הואיל ומעין ברכה הוא
מחדש...ומותר להאריך בהן כעין קרובות

lengthen. To end with a final summation, one may not fail
to do so; to end without a final summation, one may not
do so. To bow, one may not fail to do so; not to bow, one
may not do so. To begin the blessing with *barukh*, one may
not fail to do so; not to begin it with *barukh*, one may not
do so.

Which blessings are short? One who blesses on fruits [i.e.
foods] and on *mitzvot*, the invitation to the Grace after
Meals and the final blessing of the Grace after Meals.
Which blessings are long? The blessings of fast days, the
blessings of Rosh Hashanah and of Yom Kippur. From a
person's blessings, one can tell if he is a boor or a scholar.

Which blessings have no final summation? One who
blesses on fruits, on *mitzvot*, the invitation to the Grace
after Meals and the final blessing of the Grace after Meals.
R. Yose Hagelili used to put a final summation on the final
blessing of the Grace after Meals and used to lengthen it.

Which blessings does one bow for?...Which blessings does
one begin with *barukh*? All blessings begin with *barukh*,
except for the blessing that immediately follows Shema
and any blessing that immediately follows another
blessing; these one does not begin with *barukh*.

Rashi Berakhot 11a

One long and one short. This phrase refers to the two
blessings after the evening Shema.

Tosafot Berakhot 11a

One long and one short. Rashi explained, long - *Emet
ve'emunah*, short - *Hashkiveinu*. But *Hashkiveinu* is also
quite long, and is not listed in the Tosefta with the short
berakhot! Furthermore, we often add things to it like *Or
Yom Haneif*. Also, one can shorten *Emet Ve'emunah*...R. Tam
says that this phrase refers [also] to *Emet Ve'emunah* and
means to say that one may lengthen or shorten these
blessings...

Mahzor Vitry #325

R. Yaakov b. Meir rules that one may be creative with all
18 blessings, whether for words of thanks and praise or
for one's needs, since one is merely extrapolating on the
theme of the blessing. And one may add liturgical

תפילות...ורבי' חננאל...אל ישאל אדם צרכיו לא בשלש ראשונות ולא בשלש אחרונות. צרכי יחיד. אבל צרכי רבים שרי. דהא כל שלש אחרונות צרכי רבים נינהו. ועם מה שעבד מבקש מרבו יכול לשאול צרכי חביריו שהן רבים. דהיינו כבוד הרב שרבים צריכין לו. שכן מצינו בעבודה והודאה ושים שלום. כולם צרכי רבים...ואפי' באמת ואמונה והשכיבנו מותר...ופ' משנה של אחת ארוכה ואחת קצרה...לא כפירש"י...אלא ה"פ...כלומר הני בין ארוכות ובין קצרות. אבל איכא אחריני. שאמרו לקצר. לפיכך אינו רשאי להאריך. להאריך אינו רשאי לקצר...ומנהג הלכה היא: ת"ם:

חידושי הרא"ה (פקדת הלוי) ברכות יא
ליכא לפרושי אחת ארוכה ואחת קצרה מטבע... ארוך ומטבע קצר דהא תרויהו מטבע ארוך...אבל ודאי פירושא דאחת ארוכה ואחת קצרה בנוסח שלהן קאמר...ומינה קאמר דמקום שאמרו להאריך אינו רשאי לקצר, לקצר אינו רשאי להאריך דאינו רשאי לשנות נוסח המטבע ולהוסיף בו בכדי שיראה נוסח ארוך.

וזו קשיא למה שאנו נוהגין לומר פיוטין בברכות של ק"ש. ויש לומר שלא אמרו אלא בתורת קבע שאסור לקבוע בהן אריכות או קצור לשנות ממטבע חכמים ודוקא אריכות או קיצור הניכר [כ]שנוי מטבע, אלא כל שאינו בקבע לא אסרו. תדע דאפילו בברכות של תפלה דקימא לן דאסרו לו לאדם לשאול בהן צרכיו, מעין כל ברכה וברכה אומר. ואין ספק שאסור לעשותו קבע במטבע ואפילו בשלש ראשונות שאסור לשאול בהן כלל אפילו מעין ברכה אמרו במסכת סופרים שאומרים בהם זכרנו ומי כמוך. ומאריך באתה קדוש מפני שהם רחמים לרבים...אלמא כל שאינו קובע כן במטבע לעולם מותר, ועל זה נהגו לומר שירות ותושבחות ואפילו בשלש ראשונות

הלכות ברכות להריטב"א ו:יד

נוסח שום ברכה מדבריהם הוא, וכל שלא אמרו קפידא בשינוי תיבה, אם שינה בתיבות או הוסיף אין להקפיד, ובלבד שלא יעשה כן לכתחילה דרך קבע, שאם לא היה יוצא, היה להם לחכמים לכתוב נוסח הברכות ולתת חשבון לתיבות

מאירי ברכות יא

poems...R. Hananel explained that the ruling “One should never make requests in the first three or last three blessings” refers to personal requests, but communal requests are permissible, because the last three blessings are in fact communal requests...and custom is law.

R. Aharon Halevi, Berakhot 11a, Spain, 13th c.

One cannot explain “one long and one short” as referring to a long and a short *matbeia*, since both have a long *matbeia*...rather, it must refer to the text of the blessing...and when it says, “Wherever they said to prolong, one may not shorten, to shorten, one may not prolong,” it means that one may not change the text of the *matbeia* and add to it such that [a short text] will appear to be long.

This challenges our practice to insert poems into the blessings surrounding the Shema. But we can say that they ban only applies to fixing a new liturgy; it is forbidden to make them permanently long or short in deviation from the Sages’ *matbeia*—specifically lengthening or shortening that is recognizable as changing the *matbeia*—but temporary changes were never forbidden...therefore, additions are permissible as long as one does not permanently fix a change into the *matbeia*, and this is the basis for the practice of adding poetry and praises even in the first three blessings of the *Amidah*.

R. Yom Tov b. Avraham, Hilkhhot Berakhot 6:14, Spain, 13th-14th c.

The text of every berakhah is rabbinic in authority, but in places where they did not express an opinion with regard to changing a specific word, one may change or add words so long as one does not make permanent changes. If one could not fulfill one’s obligation through such changes, the Sages should have recorded the text of the blessings and specified the exact number of words...

Meiri Berakhot 11a, R. Menahem b. Shlomo Meiri,

ומה שאמר אחר כך אחת ארוכה ואחת קצרה, גדולי הרבנים מפרשים שעל שתיים של אחריה בשל ערבית הוא אומר כן...ומה שקראו אמת ואמונה ארוכה מפני שצריך להזכיר בה ענין יציאת מצרים וקריעת ים סוף ומכת בכורים...וקורא השכיבנו קצרה שלא הוזכר בה אלא תפלה על המזיקים ושאר הצרות, ולא נקראת קצרה מצד הנסח אלא מצד הענין, או שמא אף מצד הנסח הוא קורא קצרה, ואע"פ שאינה קצרה ממש לגבי חברתה קצרה היא...ופירוש הדברים שלא לחסר שום דבר מן הדברים שראוי להזכירם באמת ואמונה, ולא להוסיף שום דבר על אותם שנתיחדו לומר בהשכיבנו. ומכל מקום להוסיף במלות לפי ענין הברכה או לפי ענין היום בפיוטון שהם שבח לשם מעין הברכה אין לחוש...ומתוך סברא זו נהגו לומר פיוטים מעין הברכות...ואף בג' ראשונות מגן ומחיה וכל הקרובות, ואין קפידא אלא בענינים ידועים, טל ורוחות וגשמים בתפלה, וברית ותורה בברכת הארץ, ומלכות בית דוד בבונה ירושלים, והדומים לאלו.

נראה כפירוש אחרוני הרבנים...ופירוש המשנה כל... ברכה שנתקנה קצרה כגון ברכת הפירות ודומיהם שאין בה חתימה אינו רשאי להאריך, שאין אריכות דברים נופל יפה במקום שאין שם חתימה, וכל שתקונה ארוכה בחתימה ולא בפתחה כגון מטבע ארוך ושאינה סמוכה לחבירתה אינו רשאי לקצר, שאין חתימה נופלת יפה אלא אם כן יש אריכות דברים קודם החתימה בברכה שאין בה פתיחה, או בין פתיחה לחתימה אם יש לה פתיחה...ועל דרכים אלו נאמר שאין משנין מוטבע שטבעו חכמים בברכות

חידושי הרשב"א ברכות יא

לאו למימרא שאינו רשאי לקצר ולהאריך בנוסח הברכה, כלומר לרבות ולמעט במלותיה דא"כ היה להם לתקן נוסח כל ברכה וברכה במלות מנויות ובענינים ידועים ולהשמיענו כל ברכה וברכה בנוסחתה וזה לא מצינו בשום מקום ולא אמרו אלא המלות שיש בהם הקפדה לבד...אבל בשאר נוסח הברכות לא נתנו בהן חכמים שיעור שיאמר כך וכך מלות לא פחות ולא יותר...אלא ודאי נראה שאין ההקפדה ברבוי הנוסח ומיעוטו אלא במטבע שטבעו חכמים והוא שיש ברכות שפותחות בברוך וחותמות בברוך והיא שנקראת בכל מקום ארוכה

Provence, 13th-14th c.

Regarding the statement, "One long and one short," Rashi explained that it refers to the two blessings after the evening *Shema*...They called *Emet Ve'emunah* "long" because in it one must mention the Exodus, the splitting of the Reed Sea and the killing of the first-born... *Hashkiveinu* is called "short" because it consists entirely of a prayer not to be harmed by various dangers, and it is called "short" not because of its text but because of its theme. Perhaps it is also called "short" because of its text, given that it is shorter than *Emet Ve'emunah*...The Mishnah then instructs us not to leave out any of the themes that must be mentioned in *Emet Ve'emunah* nor to add to the theme of *Hashkiveinu*. Nonetheless, adding words in keeping with the blessing's theme or in keeping with the theme of the day, related to the blessing's theme is perfectly permissible...But I prefer the reading of R. Tam...the Mishnah then means that where there is *nohatimah*, one should not lengthen the text, since a long text is not appropriate without a *hatimah* and vice-versa...This is the sense in which we say that it is forbidden to deviate from the *matbeia* formulated by the Sages.

Rashba, Berakhot 11a, Spain, 13th c.

The Mishnah does not mean to say that one cannot lengthen or shorten the text of the blessing—that is to say with respect to its words—for then they should have fixed the text of every single blessing with a specific number of words and with specific themes, but such complete and total specification does not exist and they only spoke of certain words that must be said...but the Sages did not in general fix the text of the blessings, specifying that a person say exactly such-and-such words...rather the concern is not about words but about the *matbeia*, such as blessings that must begin and end with *barukh*, and these are called "long."

משנה ברורה סימן ס"ק ד

אמנם המנהגים שנהגו בשרשי התפלה לכו"ע אין לשנות כ"א ממנהג מקומו כגון מנוסח אשכנז לספרד או להיפך וכל כה"ג כי י"ב שערים בשמים נגד י"ב שבטים וכל שבט יש לו שער ומנהג לבד ולענין דינא האשכנזים המתפללים עם הספרדים או להיפך יצאו י"ח תפלה. וכ"ז רק במנהגים שנהגו בשרשי תפלה אבל מה שנזכר בגמרא או בדברי הפוסקים שלמדו מהגמרא הוא שיהיה לכל ואין רשות לשום אדם לנהוג במנהגו

רמב"ם הלכות קריאת שמע א:ז

ברכות אלו עם שאר כל הברכות הערוכות בפי... כל ישראל עזרא הסופר ובית דינו תקנום ואין אדם רשאי לפחות מהם ולא להוסיף עליהם, מקום שהתקינו לחתום בברוך אינו רשאי שלא לחתום, ומקום שהתקינו שלא לחתום אינו רשאי לחתום, מקום שהתקינו שלא לפתוח בברוך אינו רשאי לפתוח, מקום שהתקינו לפתוח אינו רשאי שלא לפתוח, כללו של דבר כל המשנה ממטבע שטבעו חכמים בברכות הרי זה טועה וחוזר ומברך כמטבע...

רמב"ם הלכות ברכות א:ו

וכל הברכות כולן נאמרין בכל לשון והוא שיאמר כעין שתקנו חכמים, ואם שינה את המטבע הואיל והזכיר אזכרה ומלכות וענין הברכה אפילו בלשון חול יצא

שו"ת הרמב"ם סימן רנד

שאלה בדבר מאמר המשנה ואלו נאמרין בכל לשון: פרשת סוטה ודודי מעשר וקריית שמע ותפלה וברכת המזון, שנראה מלשונו הברורה, שסומכין על העניינים לבד ולא על המלים, ושהפיוטים שחוברו למועדים, אם העניינים נשמרים בהם בכללותם, מוציאים ידי חובה, אף על פי שלא נזכר עניינו של כל פרט ופרט מן הפרטים וזלתי חתימת הברכה לבד. ובאו בתלמוד מאמרים אחרים, שנראה מהם, שסומכין על הנוסח, שקבעו ז"ל במלותיו העבריות. מהם מה שהקפידו על מלה אחת, והיא אהבת עולם ואהבה רבה. וכן כל שלא אמר אמת ויצויב שחרית

Mishnah Berurah 68:4

With regard to the established practices of prayer, no one should change from his local practice—such as by switching from *nusah Ashkenaz* to *nusah Sefarad* or vice-versa—for there are 12 gates in heaven that correspond to the 12 tribes, and every tribe has a distinct gate and practice. But with regard to the bottom line, it is true that Ashkenazim praying with Sefaradim fulfill their obligations, and vice-versa. All of this applies only to customs that grow up around prayer, but with regard to requirements laid out in the gemara or which are derived from the gemara by poskim, there is no tolerated variation and no one has permission to follow a divergent practice.

Rambam, Hilkhoh Keriat Shema 1:7

These blessings and all others were established by Ezra and his court and one may not delete from or add to them. Wherever they said to end with *barukh*, one must end with *barukh*, wherever they said not to end with *barukh*, one must not end with *barukh*. Wherever they said not to open with *barukh*, one must not open with *barukh*, wherever they said to open with *barukh*, one must open with *barukh*. As a general rule: Anyone who deviates from the *matbeia* established by the Sages in blessings is in error and must bless again according to the *matbeia*...

Rambam, Hilkhoh Berakhot 1:6

All blessings may be said in any language, provided that they are said in the way the Sages established them. But if one altered the *matbeia*, as long as one mentioned the divine name and sovereignty and the blessing's them, one has fulfilled one's obligation, even in another language.

Rambam Responsum #254

One may not deviate from the *matbeia* formulated by the Sages in any way, and anyone who deviates is in error. Your proof to the contrary from the permission to say blessings in any language is no proof, because in that case one is not adding to or subtracting from the themes of the blessing, but merely changing the language. That is unlike the liturgical poems that add new themes that have nothing to do with the prayer at hand and they add meter and music such that the prayer is no longer prayer but rather frivolity. This is the greatest cause for the lack of focus and rampant conversation, because most people feel

ואמת ואמונה ערבית לא יצא ידי חובתו. ואומרם
ז"ל כל המשנה ממטבע שטבעו חכמים בברכות,
אינו אלא טועה. ואמרו ג"כ אם בא לומר בסוף כל
ברכה וברכה מעין כל ברכה וברכה,
אומר... והתנאים הנזכרים בברכת המזון, אשר אם
הפר מקצתם או לא אמר מקצתם והקדים או אחר
וסר מן
הסדר שהתקינו, לא יצא ידי חובתו...

התשובה אסור לשנות ממטבע שטבעו חכמים
בברכות בשום פנים, וכל המשנה טעה. ומה שהבאת
ראיה מן אלו נאמרין בכל לשון, אינו ראיה, לפי
שהוא אינו מוסיף על העניינים ואינו גורע מהם,
אלא משנה הלשון לבד. ואין זה כמו הפיוטים אשר
הם תוספת עניינים והבאת דברים הרבה שאינם
מעניין התפלה, ונוספים לזה משקלם וניגונם, ויוצאת
התפלה מגדר תפלה (ונעשית) לשחוק. וזו הסיבה
היותר גדולה לחסרון הכוונה ושההמון מקילים
ראש לשוחח (באמצע התפלה), לפי שהם מרגישים,
שאלו הדברים הנאמרים אינם מחויבים. ונוסף לזה,
שאלו הפיוטים הם לפעמים דברי משוררים, לא
תלמידי חכמים, עד שיהיו ראויים להתחנן
בדבריהם ולהתקרב בהם לאלהים ושיסירו מן
הדברים שחברו הנביאים ומי שבמדרגת הנביאים...

שו"ת הרמב"ם סימן קפד

שאלה ויורנו בדבר מה שהזכיר הדרתו בפרק ו'
מהלכות תפלה אבל לא ישאל לא בשלש ראשונות
ולא בשלוש אחרונות. ונהגו, שיחיד יוסיף כתפלת
רשות בעבודה מאמר בזה הלשון בהר מרום ישראל
שם נעבדך ושם נדרוש את כל אשר צויתנו בריח
ניחוח תרצה אותנו תחזינה עינינו, האם זה מותר,
אם לאו, כי הוא פוגע בזה התנאי
התשובה זו הלשון, שמוסיפין בעבודה, אינה מזיקה
ואין בה רע,
ואין זה שואל צרכיו, אלא זה ענין הברכה...

בבלי ברכות מט

רבי אומר: אין חותמין בשתים. איתיביה לוי לרבי:
על הארץ ועל המזון! - ארץ דמפקא מזון. על הארץ
ועל הפירות! - ארץ דמפקא פירות; מקדש ישראל
והזמנים! - ישראל דקדשינהו לזמנים; מקדש ישראל
וראשי חדשים! - ישראל דקדשינהו לראשי - חדשים;

that these additions are not obligatory [and therefore
none of the prayers seem obligatory]...

Rambam Responsum #184

Question: Please guide us regarding the rule forbidding
requests in the first three and last three blessings. We
have a practice that an individual can add, as a voluntary
prayer, the following text into the *Avodah* blessing: "On
the high place of Israel, there we will worship you and
there we will seek out all that you have commanded us to
offer up with savory smell. Accept us. Let our eyes
witness it." May we say this? It seems to run afoul of the
above rule.

Answer: There is nothing wrong with this text that you
add into the *Avodah* blessing; this is not a request but
rather the theme of the blessing...

Bavli Berakhot 49a

Rabbi says: We do not seal with two themes. Levi
challenged Rabbi: "al ha'aretz v'al hamazon"! On the land
that brings forth food. "Al ha'aretz v'al hapeirot"! On the
land that brings forth fruit. "Mekadeish yisrael
vehazemanim"! Israel, who sanctify the appointed times.
"Mekadeish yisrael verashei hodashim"! Israel, who sanctify

מקדש השבת וישראל והזמנים! - חוץ מזו. ומאי שנא?
- הכא - חדא היא, התם - תרתי, כל חדא וחדא
באפי נפשה. וטעמא מאי אין חותמין בשתיים - לפי
שאיין עושין מצות חבילות חבילות

שו"ת יביע אומר חלק ב - או"ח סימן טז

יח) והנה שמעתי באומרים לי שנהגו לברך אקב"ו) להדליק נר של שבת קודש. ונסתפקתי אם חשוב הפסק כה"ג, כשיברכו ואח"כ ידליקו, שאז תיבת קודש מפסקת בין ברכה להדלקה. ונהי דבדיעבד נראה דלא חשיב הפסק, דהוי מעניינא של הברכה...מ"מ לכתחלה היה נראה שיש לפקפק על זה...ומבואר בהגה (סימן קסז) דלכתחילה אין להפסיק בין ברכה למצוה אף בד' שהם מן הענין. ונזכרתי מד' הפתה"ד ח"ג (סי' רצח סוף סק"ב), שהביא להעיר כיו"ב על הש"צ שחותמין בברכה אחרונה של ז' ברכות, משמח החתן עם הכלה ומצליח. שהרי בש"ס ובפוסקים לא נזכרה תיבת ומצליח, וא"כ הוי הפסק בין ברכה לשתייה. ומסיק שכיון שהתוספת הזאת נלווית אל נוסח הברכה, אין בזה חשש הפסק. וכמ"ש מרן בתשו' שניתן רשות להוסיף תיבה או תיבות בנוסח שתקנו חז"ל, כל שהוא מענין הבר'. וה"נ תיבת ומצליח דהוי מענין הברכה, לא חשיב הפסק כלל, ואם לא השמיטה לית לן בה. עכת"ד...ולפ"ז כ"ש בנ"ד שתיבת קודש אינה אלא תוספת שבח לשבת, שאין לחוש בזה... [ובנידון הפתה"ד הנ"ל יש לפקפק, משום דאין חותמים בשתיים (ברכות מט). ושמחה והצלחה ב' דברים הם...] ואעפ"כ טוב להודיעם, שלא יעשו בזה קבע, להוסיף על מה שתקנו חז"ל. וכמ"ש הפוסקים הנ"ל אשר הבאתים לעיל...

בבלי ברכות טז

תנו רבנן: אין קורין אבות אלא לשלשה, ואין קורין אמהות אלא לארבע. אבות מאי טעמא? אילימא משום דלא ידעינן אי מראובן קא אתינן אי משמעון

the new moons. "*Mekadeish hashabat veyisrael vehazemanim*"! This is an exception. Why is this one different? In this case, it is one [verb with multiple objects]; in that case, it is two [separate verbs and subjects] and each one should be dealt with on its own. Why don't we seal with two themes? Because we don't want to piggyback mitzvot one on the other.

Responsa Yabia Omer II OH #16, R. Ovadia Yosef, Israel, 20th-21st c.

I have heard people tell me of a practice to say "*asher kidshanu bemitzvotav vetzivanu lehadlik ner shel shabbat kodesh*". And I was unsure if this was an unacceptable interruption between the blessing and the lighting, since the word *kodesh* interrupts between the two. And though once the blessing was made this way, it does not seem that it is an interruption, given that the addition is on topic...nonetheless, it seems one should be wary of doing it this way...and it has been clarified by Rema that one should not purposely interrupt between the blessing and the *mitzvah* even with words that are on topic. And then I remembered that the Petah Hadevir made a comment about a *hazzan* who, for the last of the *sheva berakhot*, said, "*mesameiah hehatan im hakallah umatzliah*." In the Talmud and the codes, the word *matzliah* is not mentioned, and it is thus an interruption between the blessing and the drinking of the wine. But he concludes that since this addition is added on to the words of the *berakhah*, there is no concern of an interruption. As indeed R. Yosef Karo writes in a responsum that one is permitted to add a few words to the liturgy prescribed by Hazal, as long as it is on topic. And here too, the word *matzliah* is on topic and constitutes no interruption, and we need not be concerned if they said it...According to this, it would be even clearer in our case that the word *kodesh* is just an added adjective of praise for Shabbat and is thus of no concern...[Though in the Petah Hadevir's case, I am less sure, because of the principle that we don't seal with two themes, and joy and success are two separate things...] Nonetheless, it is good to tell people with this practice not to fix their practice this way, adding to the formula established by Hazal...

Bavli Berakhot 16b

Our Sages taught: Only three are called *avot* and only four are called *imahot*...these are important, other ancestors are insufficiently important.

קא אתינן - אי הכי, אמהות נמי - לא ידעינן אי
מרחל קא אתינן אי מלאה קא אתינן! אלא: עד הכא
- חשיבי, טפי - לא חשיבי

ראבי"ה ח"א - מסכת ברכות סימן נו
פי' להתפלל בזכותן כגון זכור לנו ברית אבות

פסיקתא דרב כהנא (מנדלבוים) פרשה ג
אנכי נצב, בתפלה, כמד"א וירד י"י בענן ויתיצב
עמו שם (שם / שמות / לד: ה). על ראש, אני מזכיר
זכות אבות העולם, שנא' כי מראש צורים אראנו
'(במדבר כג: ט). הגבעה, אני מזכיר זכות אמהות, שנא
/ומגבעות אשורנו (במדבר שם / כ"ג)

בבלי פסחים ק"ז

אמר רבי שמעון בן לקיש: ואעשך לגוי גדול - זהו
שאומרים אלהי אברהם, ואברכך - זהו שאומרים
אלהי יצחק, ואגדלה שמך - זהו שאומרים אלהי
יעקב, יכול יהו חותמין בכולן - תלמוד לומר והיה
ברכה - כך חותמין, ואין חותמין בכולן

Raviah Berakhot #57, R. Eliezer b. Yoel Halevi,
Germany, 12th-13th c.

...for purposes of invoking their merit during prayer, such
as "Remember our ancestors' merit in our favor."

Pesikta Derav Kahana #3

"I will be standing" - in prayer (*tefillah*), as it says, "God
descended in a cloud and stood with him there." "On the
top" - I will mention the merit of the fathers of the world,
as it says "for from the top of the cliffs I will see him." "Of
the hill" - I will mention the merit of the mothers, as it
says, "I will gaze on him from the hills."

Bavli Pesachim 117b

Said R. Shimon b. Lakish: "I will make you a great nation"
- hence we say "God of Avraham." "And I will bless you" -
hence we say "God of Yitzhak." "And I will make your
name great" - hence we say "God of Yaakov." Is it
possible that we conclude the blessing with all of them?
The verse teaches "And you shall be a blessing" - they
close with you and they do not close with the others.

Rabbi Ethan Tucker contributed this with a CC-BY-SA license by including the following text:

I am the original creator of this sourcesheet, "Limits of Liturgical Change" and I am
licensing the translations within it under the Creative Commons Attribution-
ShareAlike 3.0 Unported License. Attribution may be given as 'Contributors to the
Open Siddur Project', with the translator's name Rabbi Ethan Tucker included in the
contributors list.

Take it, use it, add to it, and remix it. Just make certain to [abide by the requirements](#) of CC-BY-SA. If
you would like to contribute a translation, commentary, [transcription](#), meditation, or any other
content to the Open Siddur, please see our [helpful guide](#) for doing this.

